מרכז הטקסים

מכון שלום הרטמן
SHALOM HARTMAN INSTITUTE

התכנות ליום השואה

מקינה לתקווה

הקדמה

התכנסות ליום השואה – מקינה לתקווה, נוצרה מתוך צורך שעה; טבח שבעה באוקטובר, השבי המתמשך של החטופים והמלחמה, עוררו טראומות לאומיות מימי השואה וערערו את האמונה שפרעות אלימות לא יכולות להתרחש כאן. מאידך האירו המאורעות את רוח האדם, את הכוח להתנגד לרוע ברגעים הקשים ביותר, בדיוק כמו בשואה.
התכנסות זו מציעה לזכור את השואה מתוך המציאות הישראלית, ולהעניק עוצמה ותקווה.

זיכרון אישי ולאומי אינו מופנה לעבר בלבד, אלא מכונן הווה ועתיד של יחיד ושל חברה. בעיצוב ה"התכנסות ליום השואה", שאלנו את עצמנו כיצד מחיקת פני האדם בשואה והשמדת העם היהודי ומורשתו לא יהיו מוגבלים רק לשימור הטראומה. ה"התכנסות" מעמידה בלב הזיכרון את כוחם של גברים, נשים וילדים, יהודים וחסידי אומות העולם, להתקומם כנגד הרוע, ולשמור על צלם אדם בלב חוסר האונים ומחיקת האדם, ואת עוז רוחם של שורדים ועקורים לקום מהשבר ולבחור בחיים. לנגד עינינו עמד הזיכרון היהודי של עבדות מצרים, אשר הופך את זיכרון הסבל "וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ", למאבק לדורות בעבדות בכל צורותיה ולשמירה על רוח האדם, וקושר את "האחריות לזכור" במחויבות "לזכור באחריות".

נתכנס גם השנה, נשב במעגל, נקרא, נשיר, ונשתוק. אך בעיקר, נקשיב זה לזו, נחלוק עדויות, מחשבות ותחושות, על אז ועל עתה. זיכרון אינו דבר שאצור בספרים.
יסודו בתודעתם של בני אדם, איש ואישה על פי דרכם, דור-דור ועולמו. ה"התכנסות" היא הזמנה לכל אחד ואחת מאתנו לקחת חלק ביצירת הזיכרון החי.

פרופ' מיכל גוברין

צוות חשיבה: שירי וינטר-מרזל, רונית הד, רייצ'ל ג'קובי-רוזנפילד, שי זרחי, הדר טל-אור שכטר, טל זמירי-וילנר
מוביל צוות חשיבה: ד"ר רני יגר
ייעוץ מוזיקלי: לבנת בן חמו

האחריות לזכור
לזכור באחריות

זימון - הזמנה

אלה אזכרה

קינה: על אלה אני בוכייה

הרוע

העמידה נגד: להיות איש

התגברות

הצעה לשיר	הצעה להפעלה	הצעה לקטע קריאה

המשתתפים מוזמנים לפתוח את ההתכנסות בשירה משותפת.

זימון

לֹא הָיִינוּ שָׁם, לֹא עָבַרְנוּ, לֹא חָוִינוּ
כָּךְ אָמְרוּ מִדֵּי שָׁנָה
אַךְ שׁוּב נֶחְשַׁפְנוּ אֵין אוֹנִים
לִרְעַ וּלְשִׁנְאַת הַשִּׁמְד
גַּם אִם לִזְמַן מֻגְבָּל, בַּמִּמַּדִּים אֲחֵרִים, וּבְמִדִּינָתֵנוּ
וְעָמַדְנוּ מוּל הִתְפָּרְצוּת אַנְטִישֶׁמִיּוּת בְּרַחֲבֵי הָעוֹלָם.
הַשָּׁנָה, כִּבְכָל שָׁנָה, רוֹצִים אָנוּ לְקַבֵּל עַל עַצְמֵנוּ
אֶת הָאַחֲרָיוּת לִזְכֹּר, וְלִזְכֹּר בְּאַחֲרָיוּת.
נִתְכַּנֵּס אֶל תּוֹךְ עַצְמֵנוּ, נִתְכַּנֵּס בֵּינֵינוּ
נִזְכֹּר וְנִסַּפֵּר, אֲנַחְנוּ פֹּה הַיּוֹם.

הזמנה

נִזְכֹּר בְּהִתְכַּנְּסוּת זוֹ אֶת הַשּׁוֹאָה שֶׁהִכְרִיתָה שִׁשָּׁה מִילְיוֹן נָשִׁים גְּבָרִים וִילָדִים,
אֶת הַקְּהִלּוֹת שֶׁנִּמְחֲקוּ מִמִּזְרָח וּמִמַּעֲרָב,
וְאֶת גְּזֵרַת הַשְּׁמָד שֶׁאִימְּה לְכַלּוֹת כָּל יְהוּדִי בַּאֲשֶׁר הוּא.
נִזְכֹּר בְּעוֹדֵנוּ בְּצֵל אֵרוּעֵי 7 בְּאוֹקְטוֹבֶּר
וְלִבֵּנוּ בּוֹכֶה עַל נִרְצָחִים, וַחֲטוּפִים, חֲלָלִים,
פְּצוּעִים, וּמְפֻנִּים,
עַל יְשׁוּבִים שֶׁנֶּעֱקְרוּ, עַל הָאַנְטִישֶׁמִיּוּת,
וְעַל אָבְדָן שֶׁל חַיִּים בְּמִלְחָמָה מִתְמַשֶּׁכֶת.
נַדְלִיק נֵר לְזֵכֶר הַנִּסְפִּים וְהַשּׁוֹרְדִים, הָעֲקוּרִים
וְהַלּוֹחֲמִים בַּשּׁוֹאָה
וּלְזֵכֶר מַמְשִׁיכֵי דַּרְכָּם.
נָשִׁיר מַבָּט אֶל הָרוֹעַ
וּבְלֵב הָעֲלָטָה נַעֲלֶה עַל נֵס אֶת רוּחַ הָאָדָם,
אֶת הַחֵרוּת לִבְחֹר בַּחַיִּים וּבַטּוֹב, בָּעָזְרָה וּבַתִּקְוָה
וְאֶת הַכֹּחַ לְהִתְגַּבֵּר, אָז וְעַתָּה.
תִּהְיֶה לָנוּ הִתְכַּנְּסוּת תשפ"ו לְזִכָּרוֹן וּלְהִתְגַּבְּרוּת.

אלה אזכרה

אֶזְכְּרָה אֶת הַיְּהוּדִים בִּתְפוּצוֹתֵיהֶם וּבִקְהִלּוֹתֵיהֶם
מִמִּזְרָח וּמִמַּעֲרָב, מֵאֵירוֹפָּה וּמֵאַרְצוֹת עֲרָב
שֶׁהֻכְחֲדוּ אוֹ שֶׁנֶּעְקְרוּ מִמְּקוֹמָם,
בְּעוֹד אָנוּ כּוֹאֲבִים עַל יְשׁוּבִים שֶׁנִּשְׁרְפוּ, נֶהֶרְסוּ וּפֻנּוּ.
אֶזְכְּרָה אֶת אֲבוֹתֵינוּ וְאִמּוֹתֵינוּ, נָשִׁים, גְּבָרִים וְטַף
דּוֹבְרֵי כָּל הַשָּׂפוֹת וְהַנִּיבִים, בַּעֲלֵי הַתְּפִלָּה, עֲמֵלֵי
הַבְּנָיָה, נוֹשְׂאֵי הַתִּקְוָה
הֵם הַמַּסָּד לְקִיּוּמֵנוּ.

המשתתפים מוזמנים לשיר פיוט או שיר מהווי קהילות היהודים לפני החורבן והגירוש.

הפעלה

המשתתפים מוזמנים להציג את עצמם בשמם ולומר את שמות הקהילות וארצות המוצא של משפחותיהם, ואת שמות ישוביהם עתה.

חתונה יהודית בבבית המשפט בווטרפורד, אירלנד. ספטמבר 1901

הצעה לקריאה

רומן וישניאק "לפתע כל המקומות שבהם חיו היהודים במשך מאות שנים, אפילו יותר מאלף שנים, היו כלא היו. וחשבתי, בעוד שנים רבות, זמן רב אחרי ההרג, אולי ירצו היהודים לשמוע על המקומות שנעלמו, על החיים שהיו ואינם עוד".

קִינָה - עַל אֵלֶּה אֲנִי בוֹכִיָה

וְגַם אִם אֵין לִי מִלִּים, בְּקִצֶּר שָׂפָה
נְבַטֵּא אֶת קְצֵה קָצֵהוּ
שֶׁל הָרֵצַח הַגָּדוֹל שֶׁיָּדְעָה הָאֱנוֹשׁוּת
נַזְכִּיר בְּאֵלֶּם שְׂפָתֵינוּ רַק מְעַט מִים הַיְסוּרִים
אֶת מָה שֶׁמֵּעֵבֶר לְכָל שָׂפָה.
אֲנַחְנוּ, פֹּה, הַיּוֹם.

יהודים חסרי בית לאחר הפרעות בסלוניקי, יון. 1931.

בית הכנסת הגדול בלודמיר, ווהלין, אוקראינה. צולם בין השנים 1921–1924.

אפשרויות קריאה

כָּתוּב בְּעִפָּרוֹן בַּקָּרוֹן הֶהָתוּם / דן פגיס

כָּאן בְּמִשְׁלוֹחַ הַזֶּה
אֲנִי חַוָּה
עִם הֶבֶל בְּנִי
אִם תִּרְאוּ אֶת בְּנִי הַגָּדוֹל
קַיִן בֶּן אָדָם
תַּגִּידוּ לוֹ שֶׁאֲנִי

עַל אֵלֶּה אֲנִי בוֹכִיָה

עַל אֵלֶּה אֲנִי בוֹכִיָה:
עֵינִי עֵינִי יוֹרְדָה מַיִם
עַל הוֹרִים שֶׁנִּרְצְחוּ,
עַל אַחִים, אֲחָיוֹת,
עַל יְלָדִים שֶׁחָלְמוּ.

עַל אֵלֶּה אֲנִי בוֹכִיָה:
עַל בַּיִת שֶׁחָרַב,
עַל שְׁכֵנִים שֶׁבָּגְדוּ,
עַל רְחוֹב שֶׁמִּמֶּנּוּ גֹּרְשׁוּ,
עַל בָּתֵּי כְּנֶסֶת שֶׁנִּתְּצוּ,
עַל עַם שָׁלֵם שְׁחָיָיו נִרְמְסוּ.

עַל אֵלֶּה אֲנִי בוֹכִיָה:
עַל אָדָם, עוֹלָמוֹ וְסוֹדוֹ,
עַל אָדָם וְאַהֲבוֹתָיו, יֵאוּשׁוֹ וַחֲלוֹמוֹ,
עַל אָדָם וְתַלְמוּדוֹ, מַעֲשָׂיו וּכְאֵבוֹ,
עַל אָדָם וְזִכְרוֹנוֹתָיו, כַּעֲסוֹ וּצְחוֹקוֹ,
עַל אָדָם וְחַיָּיו.

יוסף וינר: שמי יוסף וינר ואני בן 97 שנים.

[יוסף וינר נפטר בדצמבר 2024]

ניצלתי מאש החיות הנאציות, משפחתי נכחדה כולה בתופת הנוראית. נותקתי משורשיי העמוקים והקמתי אנדרטה מאבני בזלת לזכרם. מתוך אפיסת כוחות, מייאוש, מטביעה, נאחזתי באדמה וניטעתי בציון.

התחתנתי עם אביבה וגידלנו 2 ילדים לתפארת את עופר ונורית.
מעופר ומיכל נולדו לנו 4 נכדים בכפר עזה. מנורית ומיקי נולדו לנו 6 נכדים בכפר עזה.
הגעתי לעץ משפחתי נטוע היטב באדמת המולדת שמניב פרי.

אך לפתע מבין גדרות הרשע הגיח ה- 7.10.23

המראות המבעיתים של שריפה ואבק, הרג ורצח נוראי של חפים מפשע הגיעו אליי שוב.
נכדי היקר לי מכל יהב ז"ל נרצח בעודו מגן על אשתו שי-לי וביתו בת החודש שייה.
ונכדתי היקרה לי מכל הדר ז"ל ובעלה איתי ז"ל נרצחו בעודם מגינים על התאומים שלהם בני העשרה חודשים רועי וגיא.
שוב אני באפיסת כוחות, בייאוש, טובע. ואין לי עוד אדמה להאחז בה.

נר זיכרון אישי:

המשתתפים מוזמנים להדליק נר זיכרון, ולומר שמות של קרובים שנספו בשואה, שרדו או נעקרו, ושל ממשיכי דרכם.

חיילים גרמנים מרכזים תושבים יהודים באושוויינצ'ים, פולין. 1941

אמירת "יזכור/נזכור"

נְסַיֵּם אֶת הַקִּינָה בִּשְׁתִיקָה

(השתיקה היא זמן של התכנסות עצמית. כל אחד ואחת עם מחשבותיו, רגשותיו, פחדיו ותקוותיו.)

הרוע

נִישָׁיר מַבָּט אֶל תְּהוֹם הָרַע הָאֱנוֹשִׁי
וְנִזְכֹּר אֶת פֻּחְתּוֹ שֶׁל הָרַע לַהֲרֹג, לְהַשְׁמִיד וּלְאַבֵּד
אָז וְעַתָּה.
נִזְכֹּר אֶת יְכָלְתּוֹ שֶׁל הָרַע לְהַלֵּךְ אֵימִים וְלַחְדֹּר אֶל נַפְשֵׁנוּ.
נִשָּׁמֵר מֵהָרַע וְנִשְׁמֹר עַל רוּחֵנוּ, גַּם כְּשֶׁצָּבָא נִלְחָם עַל חַיֵּינוּ
גַּם בְּלֵב הַמַּאֲבָק עַל קִיּוּמֵנוּ.

"רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ
הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים
וְאֶת הַטּוֹב, וְאֶת הַמָּוֶת
וְאֶת הָרָע...
וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים"

(דברים ל, טו)

העמידה כנגד: להיות איש

וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין אֲנָשִׁים הִשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת אִישׁ (משנה מסכת אבות ב, ה)

לְמוּל פְּנֵי הָרַע, הָאַכְזָרִיוּת, הָרֶצַח,
הַהַשְׁמָדָה וּמְחִיקַת הָאָדָם,
בְּלֵב חֹסֶר הָאוֹנִים הַמֻּחְלָט,
הִתְגַּלּוּ דַּרְכֵי עֲמִידָה וְהִתְקוֹמְמוּת
שֶׁבָּהֶן אֲנָשִׁים, נָשִׁים וִילָדִים,
בְּנֵי הָעָם הַיְּהוּדִי וַחֲסִידֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם,
שָׁמְרוּ עַל צֶלֶם הָאָדָם. הֵם הַמּוֹפֵת לְקִיּוּמֵנוּ.

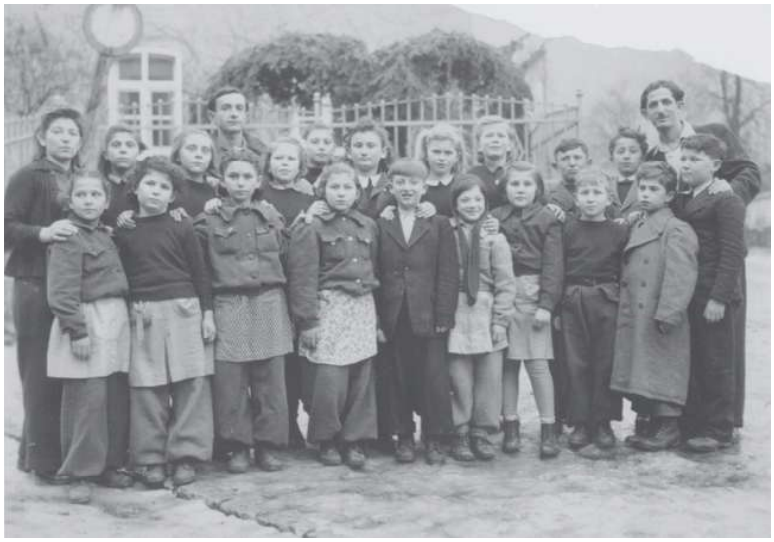

בית ספר לילדים משארית הפליטה, שאונשטיין, גרמניה. 1946

המשתתפים מוזמנים לשיר שיר תקווה ואמונה.

הצעה לקריאה

בחירה מתוך הקולות:
נזכור את אלה שבמעמקי התופת, בשעה של מחיקת האנושיות, התנגדו לרוע, עזרו לאדם במצוקה, והעניקו לו מלחמם

אהרון אפלפלד:
זיכרונות המלחמה, מלחמת העולם השנייה – אני מקווה שזה לא יפתיע אתכם –הזיכרונות האלה קשורים אצלי בהרבה אהבה. אין-סוף אהבה.
מי שהיה בגטו וראה איך אימהות מגוננות על ילדיהן, אימהות לא אוכלות ורק מאכילות, איך נערים ליוו את הוריהם כדי לא להשאיר אותם לבד, והגנו עליהם עד לרגע האחרון.
כשאני שואל את עצמי מאין נובעים הכוחות לכתוב, זה לא מתוך מראות הזוועה אלא מתוך מראות האהבה שהיו שם בכל מקום.
העולם שלי לא נשאר בדמות תליין, העולם שלי לא נשאר בדמות הרוע שאי-אפשר לתקן אותו, הרוע האין-סופי; נשארתי עם בני אדם ואהבתי אותם.

(מתוך: דברים לקבוצת המחקר "העברת זיכרון ובדיון")

ויקטור פרנקל:
אנחנו שהיינו במחנות ריכוז זוכרים את האנשים אשר היו עוברים בין צריף לצריף כדי לעודד את רוחם של אחרים, כדי לפרוס להם מפרוסת לחמם האחרונה. אולי הם היו מעטים, אך די בהם להוכיח כי אפשר ליטול מהאדם את הכל חוץ מדבר אחד, את האחרונה שבחירויות אנוש, את עמדתו במערכת נסיבות מסוימות, לבחור את דרכו.

(מתוך: האדם מחפש משמעות, מאת ויקטור פרנקל)

נזכור את היחידים שאחזו ברובה, התנגדו ונאבקו בצורר הנאצי, הסבו לו אבדות, והצילו חיי יהודים.

מכתבו האחרון של מרדכי אנילביץ':
עתה ברור לנו כי כל אשר אירע עולה על המשוער. בהתנגדותנו לגרמנים עשינו למעלה מכוחותינו. אך כוחותינו אוזלים והולכים. אנו עומדים על סף החידלון. היו ברוכים אתם מהחוץ. אפשר ויקרה נס וביום מן הימים נתראה. ספק, ספק גדול. שאיפת חיי האחרונה נתמלאה. ההגנה העצמית היהודית הייתה לעובדה. ההתנגדות היהודית והנקמה הפכו למעשה. אשרי וטוב לי, שהייתי בין ראשוני הלוחמים היהודים בגטו. איה ההצלה?

(מתוך מכתבו האחרון של מרדכי אנילביץ', 23 באפריל 1943)

דבריו של שמשון דרנגר ממפקדי מרד גטו קרקוב:
אנו עומדים בהתנגדותנו מתוך הכרה שזו דרכו של כל עם נדכא. אילו ביקשנו להציל רק מה שנותר לנו, היינו יכולים באומץ לב ובכוח סבל, למצוא יותר מדרך בריחה אחת. אנו נאבקים על צדק נעלה יותר, על עניין החירות. ולמען אלה אין אנו מהססים לסכן את הדבר היחיד שנותר לנו. לא זו השאלה, מה יכול אדם להפסיד, אלא מה אפשר וראוי להשיג: את החירות.

(מדברי שמשון דרנגר ביום השנה ליסוד הארגון)

נזכור את אלו שהתנגדו לרשע ושמרו על חירות פנימית ועל צלם אנוש

מיומנה של אתי הילסום:
הסבל באמת גדול, אבל למרות זאת, לעיתים קרובות אני הולכת בשעת הערב המאוחרת, כאשר היום שוקע מאחוריי עם עומקיו, אני הולכת בצעדים נחושים לאורך גדר התיל ואז זה פורץ ועולה מתוך לבי שוב ושוב – אני לא יכולה לעצור זאת, זה עולה כפי שהוא, כוח בסיסי הטוען: החיים הם משהו נפלא וגדול. מאוחר יותר יהיה עלינו לבנות את העולם חדש לגמרי, וכל עבירה נוספת וכל אכזריות נוספת המתרחשים כעת נצטרך לעמת עם חתיכה נוספת של אהבה וטוב לב, שעלינו לכבוש ולמצוא בתוך עצמנו.

(מתוך השמים שבתוכי: יומנה של אתי הילסום 1941–1943)

הספר המאה אלף, מתוך יומנו של הנער יצחק רודאשבסקי בגטו וילנה:

יום ראשון, 13 מחודש דצמבר 1942. היום היתה בגטו חגיגה - הספר המושאל המאה אלף בספריית הגטו. באולם התיאטרון היתה היום חגיגה. הלכנו מהלימודים, נישאו נאומים שונים, וגם היתה תכנית אמנותית. הנואמים ניתחו את הקורא של הגטו. מאות אנשים קוראים בגטו. קריאת הספרים בגטו היא בשבילי התענוג הגדול ביותר. הספר קושר אותנו אל החופש, הספר קושר אותנו אל העולם. הספר המושאל המאה אלף הוא הישג גדול לגטו, והגטו רשאי להתגאות בכך.

(מתוך יומנו של נער מווילנה מאת יצחק רודאשבסקי)

נרות שבת באושוויץ:

ובבואנו לשם ב-18 בינואר 1943, הכניסו אותנו לבלוקים בבירקנאו. אחד מהדברים הראשונים שביקשנו אני וחברותיי ממכרות שמצאנו, היו שני זנבות של נרות. בליל שישי התאספנו על המדף העליון בבלוק שלנו. היינו 10 עד 12 בנות. הדלקנו את הנרות והתחלנו לשיר בשקט שירי שבת, ולא ידענו מה נעשה מסביב. אחרי הפסקה קטנה שמענו בכי חנוק מסביב. נתברר שמכל המקומות - נשים יהודיות שישבו חודשים ואפילו שנים, נתאספו סביבנו על המדפים השכנים, הקשיבו לשירה. היו אחדות שירדו וביקשו שנרשה להן לברך על הנרות. (עדותה של רבקה קופר במשפט אייכמן)

מעפילים על סיפון האנייה "חביבה רייק", 1946.

נזכור את אלה שאהבו, צחקו, התפללו, שרו ונאבקו לחיות; בכך הם התנגדו לרצון להשפילם ולהפכם לאבק אדם.

מי האיש

מִי הָאִישׁ שֶׁשָּׁמַר עַל צַלְמוֹ גַּם כְּשֶׁהָפְכוּהוּ אָבָק,
אָב שֶׁשָּׁלַח אֶת בִּתּוֹ לְחַיִּים,
אֵם שֶׁשָּׁלְחָה אֶת בְּנָהּ,
נֶכְדָּה שֶׁנֶּאֱבְקָה עַל חַיֵּי סָבָתָהּ,
וְאָדָם שֶׁאָחַז בְּיַד זָר.

מִי הָאִשָּׁה וְהָאִישׁ שֶׁאָחֲזוּ בְּנֶשֶׁק
וְכָתְבוּ אֶת שׁוּרוֹת הַחֵרוּת בְּדִבְרֵי הַיָּמִים,
וּמִי הָאִישׁ שֶׁקִּיֵּם תַּלְמוּדוֹ אָסוּר בִּתְפִילִּין,
מִי הָאִשָּׁה שֶׁחִלְּקָה תְּעוּדוֹת מְזֻיָּפוֹת,
וּמִי שֶׁהִגְנִיב גְּבוּלוֹת.

מִי הָאִישׁ שֶׁכָּתַב וְצִיֵּר וְסִפֵּר וְחָלַם,
וְצִלֵּם וְתִעֵד אֶת עֲדוּת הָאָדָם,
מִי שֶׁצָּחַק וּמִי שֶׁאָהַב,
מִי שֶׁכָּתְבָה מִרְשָׁמִים לְהַשְׁכִּיחַ רָעָב,
וּמִי שֶׁחָלְקוּ פְּרוֹסַת לֶחֶם.

מִי הָאִישׁ שֶׁהֵרִים אֶת הַנּוֹפֵל בַּמִּסְדָּר,
וּמִי שֶׁסִּימָה אֶת מִכְסַת הָעֲבֹדוֹת שֶׁל שְׁכֵנָתָהּ
מִי שֶׁאָמְרוּ מִלָּה שֶׁל עִדּוּד,
וְאֵלּוּ שֶׁבִּשְׁעַת בֵּין הָעַרְבַּיִם,
בְּצֵל מִשְׁרָפוֹת,
הָיוּ עוֹמְדִים לִתְפִלָּה אוֹ שָׁרִים.

מִי הַיְלָדִים שֶׁשִּׂחֲקוּ וְחָלְמוּ,
וְכָתְבוּ שִׁירֵיהֶם בֵּין גְּדֵרוֹת,
וּמִי לֹא מָשָׁה יָדוֹ מִיָּדָם,
גַּם בִּלְכְתָּם אֶל מוֹתָם.

מִי הָאִישׁ, הָאִשָּׁה, הַיֶּלֶד וְהַזְּקֵנָה
שֶׁקִּדְּשׁוּ צֶלֶם אָדָם.

(מיכל גוברין)

כָּל הַמַּצִּיל נֶפֶשׁ אַחַת כְּאִלּוּ הִצִּיל עוֹלָם וּמְלוֹאוֹ

נִזְכֹּר אֶת חֲסִידֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם,
בְּנֵי דָּתוֹת וְעַמִּים שׁוֹנִים,
שֶׁלֹּא עָמְדוּ מִנֶּגֶד וְהוֹשִׁיטוּ יָד,
הֵם לָנוּ מוֹפֵת לְרוּחַ הָאָדָם.

וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים

נזכור את אמותינו ואבותינו - שורדי השואה, ומי שנעקרו מביתם ממזרח וממערב - איך צמחו מתוך החורבן ובנו חיים חדשים.

וְאַחֲרֵי... אֵיךְ לָקוּם?
הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה, הַיֶּלֶד וְהַנַּעֲרָה,
עֲקוּרִים, מְגֹרָשִׁים וּשְׁאֵרִית הַפְּלֵטָה,
גִּבּוֹרֵי הַיּוֹמְיוֹם שֶׁבָּנוּ חַיִּים מֵחָדָשׁ,
יָשְׁבוּ אֶת הָאָרֶץ וְהֵקִימוּ מְדִינָה –
הֵם צִוּוּ לָנוּ אֶת הַחַיִּים
הֵם מָסְרוּ לָנוּ אֶת הַתִּקְוָה

המשתתפים מוזמנים לשיר שיר תקווה ואמונה.

הצעה לקריאה

יזכור לחסידי אומות העולם

יִזְכֹּר עַם יִשְׂרָאֵל אֶת חֲסִידֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם,
אֲשֶׁר שָׂמוּ נַפְשָׁם בְּכַפָּם לְמַעַן אַחֵינוּ וַאֲחִיוֹתֵינוּ
הַנִּרְדָּפִים וְהַמְעֻנִּים בִּשְׁנוֹת הַשּׁוֹאָה,
וְהָיוּ כְּכוֹכָבִים מְאִירִים בַּאֲפֵלַת הָרֶשַׁע הָרוֹבֶצֶת.
אַלּוּ שֶׁהִשְׁמִיעוּ קוֹל בְּעֵת דְּמָמָה,
שֶׁהִצִּיעוּ מִקְלָט בְּעֵין סַעֲרַת הָרֶצַח,
אֶת שֶׁסָּמְכוּ נוֹפְלִים וְהוֹשִׁיטוּ יָד, מָזוֹן וּלְבוּשׁ,
גְּבָרִים וְנָשִׁים,
אַנְשֵׁי אַדָּמָה וְיוֹשְׁבֵי עִיר,
פְּשׁוּטֵי עַם וְרָמֵי מַעֲלָה,
אַנְשֵׁי אֱמוּנָה וּמַצְפּוּן - יִזְכֹּר עַם יִשְׂרָאֵל אֶת
גְּדֻלַּת רוּחָם, גְּבוּרָתָם וְטָהֳרַ לִבָּם, יִצְרֹר אֱלֹהִים
בִּצְרוֹר הַחַיִּים אֶת נִשְׁמוֹתֵיהֶם, וְיִתְקַיֵּם בָּהֶם
וּבָנוּ הַכָּתוּב:
"כַּעֲבוֹר סוּפָה וְאֵין רָשָׁע, וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם"
(מִשְׁלֵי י כה).

רני יגר

רישום פליטים במחנה הפליטים "פורט אונטריו", אוסווגו, ניו יורק. 1944.

הקדמה להתגברות

עתה כשטבחו בהם באין אונים, כשגררו אותם כחטופים, כשאנסו ושרפו את אחינו ואחיותינו, ובינהם ותיקי הקיבוצים ומקימי שדרות, את חוגגות מסיבת נובה עם אורחים מכל המדינות, את החיילים והחיילות, את הפעילות החברתיות, ואת המשכימים לתפילות, את הלוחמים ואת האמהות, את המבוססים ואת קשות היום, את הַנָּסִים מֵהַשֶּׁבַח ואת המחרפים נפשם להציל אחרים, את הבדואים והערבים, הדרוזים והעובדים הזרים, ומאז, את הלוחמים והלוחמות ללא חת, את המפונים למלונות ואת הנשארים לעבוד את השדות, את המתנדבות והמתנדבים מהארץ ומהתפוצות - עתה מקבלים אנו על עצמנו בכל עצמתה את שותפות הגורל של כל אזרחי מדינת ישראל ושל קהילות היהודים בתפוצות.

שותפות גורל ברוח מגילת העצמאות:
שותפות מלאה בבניית חברה המושתתת על יסודות החירות, הצדק והשלום
שותפות, גם בלב התקפת הדמים, בהושטת יד שלום למדינות ולעמי המזרח התיכון
שותפות בהגשמת שאיפת הדורות לגאולת ישראל.

(מיכל גוברין על פי סטפן צווייג)

הִתְגַּבְּרוּת

עכשיו נשאל את עצמנו,
מהו לזכור באחריות, כאן ועתה?
לְאַחַר שֶׁזָּכַרְנוּ אֶת הַשּׁוֹאָה, וְכִבַּדְנוּ אֶת תִּקְוַת
הַתְּקוּמָה שֶׁל הוֹרֵינוּ
בְּחִירָתָם בַּחַיִּים וּבְנִין מְדִינַת יִשְׂרָאֵל
נִשְׁאַל וְנִסַּפֵּר זֶה לְזוֹ עַל מָה שֶׁנּוֹתַן לָנוּ כֹּחַ לְהִתְגַּבֵּר
אֲנַחְנוּ, פֹּה, הַיּוֹם

המשתתפים
ב"התכנסות מקינה לתקווה"
מוזמנים לשיח משותף

נְסַיֵּם אֶת הַהִתְכַּנְּסוּת בִּתְפִלָּה לְשָׁלוֹם לוֹחֲמֵי וְלוֹחֲמוֹת צה"ל,
לְהַבְרָאַת הַפְּצוּעִים בַּגּוּף וּבַנֶּפֶשׁ,
לְשִׁקּוּם הָאָרֶץ וְהַחֶבְרָה,
וּלְשָׁלוֹם בְּאַרְצֵנוּ בֵּין אָדָם וְאָדָם.
נְשָׂא תְּפִלָּה לְשָׁלוֹם עִם שְׁכֵנֵינוּ,
נוֹשִׁיט יָד לַיּוֹשְׁבִים לְצִדֵּנוּ – וְנַבִּיט בִּפְנֵי הָאָדָם.

המשתתפים מוזמנים להושיט יד
ליושבים לצידם, להביט זה בזה, ולקום

שירת "התקווה"

תַּמָּה הִתְכַּנְּסוּת יוֹם הַשּׁוֹאָה וְהָאָדָם,
תְּהֵא לָנוּ הִתְכַּנְּסוּת זוֹ לְזִכָּרוֹן וּלְתִקְוָה

**פירוט של הכותבות והכותבים שדבריהם מצוטטים ב"התכנסות" מופיע בנוסח המלא של הגדה ה"התכנסות ליום השואה"

התכנסות ליום השואה

מקינה לתקווה

צוות מייסדי "התכנסות ליום השואה": מלי אייזנברג, תמר אלעד-אפלבום,
מרים בן דוד, ליאור חן, מנדי כהנא, רון מרגולין, אהרון שטרן

ליצירת קשר Hitkansut@shi.org.il
לאתר "התכנסות ליום השואה" - מכון שלום הרטמן
https:// heb.hartman.org.il/program/hitkansut

© כל הזכויות שמורות למכון הרטמן ולצוות יוצרי ההתכנסות
© כל הזכויות על הטקסטים המצוטטים בהתכנסות שייכות למחברים, להוצאות הספרים ולאקו"ם
© זכויות היוצרים על המבנה ועל הטקסטים המקוריים שבהתכנסות שמורות לצוות הכתיבה והעריכה